

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM**

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CLASA A III-A

LIMBA ȘI LITERATURA TURCĂ

Aprobat cu ordin al ministrului

Nr5198 / 01.11.2004

NOTĂ DE PREZENTARE

Curriculum-ul de *Limba și literatura maternă* destinat studierii acestei discipline de către elevii aparținând minorităților naționale, care învață în școli cu predare în limba română, contribuie la formarea și dezvoltarea progresivă la elevi a competențelor esențiale ale comunicării orale și scrise, permite cunoașterea de către aceștia a limbii materne și a patrimoniului spiritual și cultural al etniei, oferind o punte spre interculturalitate, spre o bună cunoaștere reciprocă între populația majoritară și minoritățile naționale din spațiul geografic românesc.

Studiul limbii și literaturii materne la clasele cu predare în limba română reprezintă, alături de studiul limbii și literaturii române și de cel al studiului unei limbi moderne, o componentă esențială a ariei curriculare “Limbă și comunicare”, ce garantează elevului accesul la cultura comunicațională și literară de bază.

În acest sens, curriculum-ul de față are la bază modelul comunicativ-funcțional, model ce presupune dezvoltarea integrată a capacităților de receptare orală, de exprimare orală, respectiv de receptare a mesajului scris (“citirea/lectura”) și de exprimare scrisă. Acestea reprezintă de fapt obiectivele cadru ale disciplinei *Limba și literatura maternă* pe parcursul școlarității obligatorii, cărora li se adaugă, în mod special pentru situația concretă a studierii limbii și literaturii materne în școli cu predare în limba română, o componentă valoric-atitudinală care favorizează formarea unor comportamente specifice comunicării în mediile multiculturale.

Structurarea curriculum-ului de *Limba și literatura maternă* pe obiective, care vizează formarea competențelor de comunicare, deplasează accentul de pe asimilarea și memorarea unor cunoștințe pe operarea cu informații. Se reconsideră totodată: ponderea mai mare a exprimării orale față de cea scrisă; modalitatea de abordare a limbii, în principal ca inventar de mijloace necesare construirii comunicării; abordarea textului literar și nonliterar, ca pretext / suport pentru comunicare, și nu ca obiect al memorării fără a i se cunoaște mesajul sau fără să fi fost înțelese cuvintele din care se compune.

Din această perspectivă, curriculum-ul cuprinde:

- Obiective cadru (urmărite pe parcursul ciclului primar)
- Obiective de referință urmărite pe parcursul fiecărei clase
- Activități de învățare pentru fiecare obiectiv de referință (sugestii de exerciții/activități care conduc la atingerea obiectivelor)
- Conținuturi

Obiectivele de referință sunt concepute în progresie. Orele rezervate în ciclul primar studiului limbii și literaturii materne, la clasele la care predarea celorlalte discipline se face în limba română, asigură:

- la clasa I – consolidarea și îmbogățirea lexicului însușit de elev în etapa preșcolară;
- la clasa a II-a – fixarea literelor cu valori și grafie comune în limba română și limba maternă, precum și învățarea literelor specifice limbii materne (ce presupun o grafie și o pronunție diferite în limba română în raport cu limba maternă);
- la clasele a III-a și a IV-a – însușirea și folosirea fără dificultate a cerințelor impuse de curriculum la nivelul receptării și exprimării orale, al receptării mesajului scris (citire/lectură) și al exprimării scrise.

OBIECTIVE CADRU

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral
2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală
3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris
4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă
5. Dezvoltarea atitudinilor de empatie culturală și interculturală

CLASA A III-A

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a III-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a III-a se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să desprindă semnificația globală a unui mesaj clar articulat, emis cu viteză normală	- selectare și ordonare de imagini; - selectarea imaginii potrivite semnificației mesajului audiat; - exerciții de recunoaștere a semnificației textului audiat, pe baza unor imagini prezentate; - jocuri de simulare a mesajului audiat anterior;
1.2	să recepteze corect mesajul în funcție de condițiile comunicării	- exerciții de corectare prin semnalizare; - exerciții de executare a unor comenzi emise de diferiți interlocutori; - jocuri de rol, pantomime pentru demonstrarea înțelegerii diferitelor mesaje emise;
1.3	să identifice informații de detaliu dintr-un mesaj clar articulat rostit cu viteză normală	- exerciții de tip „adevărat” / „fals”; - exerciții de discriminare a informațiilor esențiale de cele de detaliu dintr-un mesaj ascultat; - exerciții de identificare a detaliilor dintr-un mesaj ascultat;
1.4	să sesizeze corectitudinea unui enunț oral	- exerciții de percepție fonică a intonației propoziției; - exerciții de semnalare a unor pronunții greșite; - exerciții de identificare și corectare a unor îmbinări de cuvinte incorecte în cadrul unui enunț;
1.5	să discearnă sensul unui cuvânt nou prin raportare la un mesaj emis clar și rar	- exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la context; - corelarea cuvântului cu explicația sa corectă dintr-un set de definiții date;
1.6	să manifeste atenție față de interlocutor în diferite situații de comunicare	- jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, vizând formarea comportamentului de ascultător activ; - simulări ale unor situații concrete de comunicare pe teme cotidiene concrete; - jocuri de grup cu teme date, simulări.

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a III-a elevul va fi capabil:

- 2.1 să utilizeze cuvinte, sintagme, expresii noi în enunțuri proprii, accentuând corect cuvintele
- 2.2 să redea prin cuvinte proprii conținutul unui fragment dintr-un text citit sau dintr-un mesaj audiat
- 2.3 să utilizeze corect, în enunțuri proprii, elementele de construcție a comunicării studiate
- 2.4 să-și adapteze vorbirea la diferite situații de comunicare în funcție de partenerul de dialog
- 2.5 să manifeste cooperare în diferite situații de comunicare

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a III-a se recomandă următoarele activități:

- alcătuire de propoziții cu ajutorul unor cuvinte, sintagme, expresii date;
- dialoguri în perechi / grup;
- exerciții de accentuare corectă;
- jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: sinonime, antonime (fără menționarea terminologiei științifice);
- formularea de întrebări de clarificare a aspectelor pe care nu le-au înțeles din textul citit sau din mesajul ascultat;
- formularea de răspunsuri la întrebările ce vizează informațiile esențiale sau de detaliu ce se desprind din fragmentul de text citit sau din mesajul audiat;
- exerciții de trecere din vorbire directă în vorbire indirectă;
- povestirea independentă a unui fragment citit sau mesaj audiat;
- exerciții de construire corectă a propozițiilor simple și a celor dezvoltate, a propozițiilor enunțiative (propriu-zise și exclamative) și interogative (fără folosirea terminologiei științifice);
- exerciții de integrare corectă, în enunțuri proprii, a părților de vorbire;
- exerciții de dialog cu persoane diferite;
- jocuri de rol pentru exersarea unor acte de vorbire: inițierea, menținerea și încheierea unui schimb verbal; recunoașterea și descrierea unei persoane sau a unui obiect; utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri; povestirea unor fapte și întâmplări; exprimarea acordului sau a dezacordului în legătură cu un fapt sau cu atitudinea unei persoane;
- conversații cu unul sau mai mulți interlocutori pe teme cunoscute;
- jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, vizând formarea comportamentului de vorbitor;
- exerciții de dezvoltare a inițiativei comunicative și a curajului de a interveni în actul comunicării;
- jocuri de construire a unor dialoguri imaginare.

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citirea/lectura)

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a III-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a III-a se recomandă următoarele activități:</i>
3.1	să identifice elemente de bază ale organizării în pagină a textului literar/nonliterar	- exerciții de recunoaștere a titlului, autorului, alineatelor; - exerciții de sesizare a așezării textului în raport cu ilustrația; - exerciții de recunoaștere a diferitelor tipuri de litere de tipar;
3.2	să desprindă ideile principale dintr-un text citit	- exerciții de delimitare a unui text narativ în fragmente logice; - exerciții de identificare și de formulare a ideilor principale din textele citite;
3.3	să citească în mod conștient și corect un text cunoscut de mică întindere	- exerciții de citire a textelor de mică întindere, respectând intonația impusă de semnele de punctuație; - exerciții de memorare și de recitare a unor poezii;
3.4	să citească în ritm propriu un text scurt necunoscut	- exerciții de accentuare și intonare corectă; - exerciții de lectură individuală; - exerciții de citire, în ritm propriu, a unor texte necunoscute;
3.5	să recunoască secvențele narrative și dialogate dintr-un text	- exerciții de semnalare a secvențelor dialogate dintr-un text narativ dat; - exerciții de identificare a vorbirii directe într-un text dat; - exerciții de argumentare a folosirii dialogului în textele narrative;
3.6	să recunoască în texte diferite elemente de construcție a comunicării studiate	- exerciții de citire pe roluri; - exerciții de identificare a părților de vorbire studiate (substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul); - exerciții de identificare a părților de propoziție studiate (subiectul, predicatul, părțile secundare de propoziție);
3.7	să manifeste interes pentru lectură	- exerciții de exprimare a propriilor gânduri, sentimente în legătură cu faptele și acțiunile personajelor prezentate în texte literare; - vizite la biblioteca școlii; - formulări de întrebări și răspunsuri vizând conținutul textelor citite.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a III-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a III-a se recomandă următoarele activități:</i>

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a III-a elevul va fi capabil:

- 4.1 să respecte regulile de despărțire în silabe, ortografia și punctuația într-un text propriu
- 4.2 să povestească în scris fragmente dintr-un text citit
- 4.3 să redacteze texte de mică întindere, ținând seama de părțile componente ale unei compuneri
- 4.4 să așeze corect în pagină textele scrise, respectând scrierea cu alineate și spațiul liber între cuvinte, scrierea caligrafică și lizibilă
- 4.5 să manifeste interes pentru redactarea corectă și îngrijită a compunerilor și a textelor cu destinație specială

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a III-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de aplicare a regulilor de despărțire în silabe în dictări și autodictări, transcrieri, copieri sau în scrierea unor enunțuri proprii;
- exerciții de folosire corectă a majusculei;
- exerciții de utilizare corectă a cuvintelor scrise cu cratimă;
- exerciții de utilizare corectă a semnelor de punctuație;
- exerciții de trecere de la vorbirea directă la vorbirea indirectă;
- exerciții de formulare în scris a răspunsurilor la întrebări;
- exerciții de povestire în scris a unor fragmente dintr-un text citit;
- exerciții de redactare a unor texte scurte, pe baza unui suport vizual, după o ilustrație sau după un șir de ilustrații, după benzi desenate, șir de întrebări;
- alcătuirea planului simplu de idei;
- exerciții de redactare a povestirii unor fragmente din text;
- exerciții de construire corectă a propozițiilor simple și dezvoltate, respectând topica specifică limbii turce;
- antrenament de structurare a textului scris în cele trei părți: introducere, cuprins, încheiere;
- antrenament de așezare corectă în pagină și de respectare a scrierii cu alineate;
- exerciții de distanțare și de marcare a titlului;
- exerciții de caligrafie;
- alcătuire de enunțuri scurte și de mesaje scrise în diferite situații de comunicare;
- exerciții de redactare a unor bilete, felicitări;
- copieri, transcrieri, dictări;
- exerciții de evaluare / autoevaluare a redactării îngrijite și corecte a diverselor tipuri de texte.

5. Dezvoltarea atitudinilor de empatie culturală și interculturală

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a III-a elevul va fi capabil:

- 5.1 să manifeste interes față de creația populară turcă și a altor minorități (muzică, literatură)

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a III-a se recomandă următoarele activități:

- realizarea de proiecte;
- șezători literar-muzicale, serbări etc.

B. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Formarea capacității de lectură/citire

- Cartea (actualizare: așezarea textului în pagină). **Cuprinsul. Tipuri de litere de tipar**¹.
- Textul. **Titlul. Autorul.**
- **Textul literar**
- **Textul narativ. Recunoașterea personajelor. Delimitarea textului în fragmente logice.**
- Poezii cu tematică diversă. **Strofa. Versul.**
- **Textul nonliterar: reclama**

Tematica textelor trebuie să reflecte universul copilăriei și valorile proprii acestuia. Autorii de manuale pot utiliza texte literare, în proză sau în versuri, sau texte nonliterare, de mică întindere, până la 200 de cuvinte, într-o gradare progresivă de la o lecție la alta. Aceștia vor avea libertatea de a decide cu privire la structurarea și configurarea unităților de conținut din programă, tratarea didactică originală a noțiunilor din programă.

2. Formarea capacității de comunicare

- Comunicarea orală
Componentele comunicării dialogate (actualizare). **Adaptarea la particularitățile interlocutorului.**
Formularea ideilor principale. Povestirea orală a unui fragment dintr-un text narativ.
Intonarea propozițiilor exclamative, enunțiative și interogative (actualizare).
Dialogul (actualizare). Construirea de dialoguri în situații concrete sau **imaginare.**
Elemente de comunicare nonverbală (gesturi, mimica).
Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele acte de vorbire:
 - inițierea, menținerea și încheierea unui schimb verbal;
 - recunoașterea și descrierea unei persoane sau a unui obiect;
 - **utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare;**
 - formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri;
 - **povestirea unor fapte și întâmplări, după un suport vizual sau după un plan de idei dat;**
 - **exprimarea acordului sau a dezacordului în legătură cu un fapt sau cu atitudinea unei persoane.**
- Comunicarea scrisă
Procesul scrierii
Organizarea textului scris. Scrierea caligrafică (actualizare). Așezarea corectă în pagină: plasarea titlului, folosirea alineatelor (actualizare). **Părțile componente ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul, încheierea).**
Ortografia și punctuația
Scrierea corectă a cuvintelor.
Semnele de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, **linia de dialog, virgula, două puncte.**
Contexte de realizare:
 - a) Scrierea funcțională (cu scop practic, informativ). Tema de clasă / de acasă. Copieri, transcrieri, dictări². **Biletul. Felicitarea.**
 - b) Scrierea imaginativă. **Compunerea unor scurte texte (7-12 enunțuri) pe baza unui suport vizual, după o ilustrație sau după un șir de ilustrații, după benzi desenate, șir de întrebări.**
 - c) Scrierea despre textul literar. **Formularea în scris a răspunsurilor la întrebări. Povestirea scrisă a unor fragmente de text. Planul simplu de idei.**

¹ Ceea ce apare cu scris îngroșat reprezintă o noțiune nouă.

² Textele ce vor fi utilizate pentru dictare nu vor conține mai mult de trei linii de dialog.

3. Elemente de construcție a comunicării

- **Lexicul**
Cuvântul. Cuvintele cu formă diferită și sens asemănător. Cuvintele cu sens opus (fără menționarea terminologiei).
- **Noțiuni de fonetică**
Sunetele limbii turce, scrierea sunetelor specifice.
Accent și intonație.
Intonația propoziției care exprimă rugămintă, poruncă și a propoziției afirmative, negative și Interogative.
Vocale și consoane duble.
Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe.
- **Morfologia**
Cuvântul – parte de vorbire
Substantivul. Substantive comune și substantive proprii. Numărul.
Adjectivul. Rolul adjectivelor. Adjective proprii.
Pronumele. Pronumele personal. Persoana și numărul.
Numeralul. Tipuri de numeral (recunoaștere).
Verbul. Persoana. Numărul. Timpuri de bază: prezent, trecut, viitor.
Adverbul: de loc, de timp, de mod.
Conjunția. Conjunțiile "ile", "ve" și "de".
- **Sintaxa**
Partea de propoziție. Funcția sintactică de subiect. Subiectul exprimat prin substantiv și subiectul exprimat prin pronume personal. Funcția sintactică de predicat. Acordul predicatului cu subiectul. Părți principale de propoziție. Părți secundare de propoziție. Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată.